

ruimtelijke
planning
& mobiliteit

woonprojecten

bedrijfs-
huisvesting

milieu & natuur

projectregie

- Midwestoverleg: studie bestuurlijke veranderingen
- Natuurherstel Zwinbosjes
- Brandweer: prezones

Driemaandelijkse nieuwsbrief | 11de jaargang | oktober 2010

evenwicht tussen erfgoed en economische dynamiek

nieuw erfgoeddecreet in voorbereiding

vooraf

Ook in de regio Midden-West-Vlaanderen worden de gemeenten geconfronteerd met een groeiend aantal bovenlokale samenwerkingsverbanden. De gemeentebesturen verliezen daardoor wel eens het overzicht. Daarom hebben wvi en het Midwestoverleg de opdracht gegeven om een onderzoek uit te voeren naar schaalveranderingen in de regio. U leest er meer over in deze wvi-info.

We nemen ook een kijkje in het reservaat 'De Zwinduinen en -polders', ook bekend als de Zwinbosjes. Daar is de laatste fase begonnen van een project om de natuurwaarden te herstellen. Dat project voert een beheerplan uit dat wvi in 2007 had opgemaakt.

In veel van onze projecten legt de Vlaamse overheid ons een grondig archeologisch onderzoek op. We beseffen de waarde van ons archeologisch erfgoed en we willen volop onze maatschappelijke verantwoordelijkheid opnemen. Dat de realisatietermijnen van projecten daardoor langer worden en dat de kosten soms hoog kunnen oplopen, stemt veel projectontwikkelaars ongelukkig. Het ziet er naar uit dat een nieuw erfgoeddecreet die problemen alvast gedeeltelijk zal opvangen.

Veel leesplezier!
Geert Sanders
algemeen directeur

Als wvi infrastructuur aanlegt voor nieuwe bedrijventerreinen of verkavelingen, moeten we een archeologisch vooronderzoek laten uitvoeren. Soms zijn ook grondige opgravingen noodzakelijk. Die kunnen lang aanslepen en de globale kosten van het project opdrijven. Een nieuw erfgoeddecreet kan soelaas bieden.

In 1992 werd in La Valetta (Malta) het Europees verdrag inzake de bescherming van het archeologisch erfgoed gesloten. De Vlaamse overheid heeft het verdrag nog niet bekrachtigd, maar werkt wel al 'in de geest van Malta'. Het verdrag heeft ook het huidige Vlaamse archeologiedecreet geïnspireerd. Dat bepaalt dat voor vergunningsplichtige werkzaamheden een bindend advies moet worden gevraagd aan het agentschap Ruimte en Erfgoed (beleidsdomein RWO). Dat kan in de stedenbouwkundige vergunning de verplichting opnemen om archeologisch onderzoek te laten uitvoeren. De projectontwikkelaar moet dat onderzoek integraal vergoeden.

proefsleuven en vervolgonderzoek

Het agentschap Ruimte en Erfgoed onderzoekt eerst of er een vermoeden bestaat dat men in het projectgebied archeologische sporen zal aantreffen. Als dat het geval is, legt het een proefsleuvenonderzoek op: over het hele terrein worden parallelle sleuven gegraven, zodat 12 procent van het terrein kan worden onderzocht. Eventueel wor-

den de proefsleuven plaatselijk uitgebreid tot kijkvensters.

De archeologen die het vooronderzoek uitvoeren, maken een rapport op voor Ruimte en Erfgoed. Ze kunnen aanbevelen om het projectgebied vrij te geven, maar ze kunnen ook een vervolgonderzoek suggereren. In West-Vlaanderen blijkt dat in 20 procent van de vooronderzoeken het geval te zijn. In het vervolgonderzoek wordt het terrein grondig onderzocht en worden alle aanwezige sporen ingetekend, gefotografeerd en beschreven. De provinciale afdeling van Ruimte en Erfgoed legt de randvoorwaarden voor de opgravingen vast en geeft ook richtinggevend aan hoe veel werkdagen ze in beslag zullen nemen.

knelpunten

Wvi vindt het erg waardevol om het archeologisch erfgoed te beschermen en te beheren. Op diverse van onze terreinen – onder meer in Blankenberge, Oostende, Wielsebeke en Menen – heeft archeologisch onderzoek restanten van nederzettingen of andere erfgoedsporen aan

het licht gebracht. In zulke gevallen dragen we graag ons steentje bij om dat onderzoek voor een breed publiek te helpen ontsluiten.

Anderzijds kan dat archeologisch onderzoek de realisatietermijn van onze projecten langer maken. Vooral nu het aanbod aan bedrijventerreinen erg krap blijft, is dat problematisch. In afspraak met de provinciale afdeling van Ruimte en Erfgoed proberen we het vooronderzoek daarom al in de ontwerpfase in te plannen. In ons ontwerp kunnen we dan maximaal rekening houden met de resultaten: percelen waar sporen zijn aangetoond, kunnen we dan bijvoorbeeld buiten het ontwerp laten.

Een ander knelpunt is het kostenplaatje. Grondig archeologisch onderzoek kan erg duur uitvallen, en die kosten komen integraal voor rekening van de projectontwikkelaar. Momenteel bereidt Vlaams minister Geert Bourgeois een nieuw erfgoeddecreet voor. Daarin streeft hij een evenwicht na tussen de bescherming van het archeologisch erfgoed en de economische dynamiek. In een eerste conceptnota schuift de minister ook een oplossing naar voren voor de hoog oplopende kosten. Er zou een archeologisch solidariteitsfonds worden opgericht, waarvoor private en publieke projectontwikkelaars een vast bedrag per vierkante meter zouden afdragen. Dat fonds zou de opgravingskosten spreiden over vele schouders en ze tegelijk voorspelbaar en beheersbaar maken.

MEER INFO

David Loeys, Xavier Nachtergaele, Johan Proot,
Kelly Verstraete, 050 36 71 71.
E-mail: d.loeys@wvi.be, x.nachtergaele@wvi.be,
j.proot@wvi.be, k.verstraete@wvi.be

wvi maakt beheerplannen voor natuurherstel in Zwin

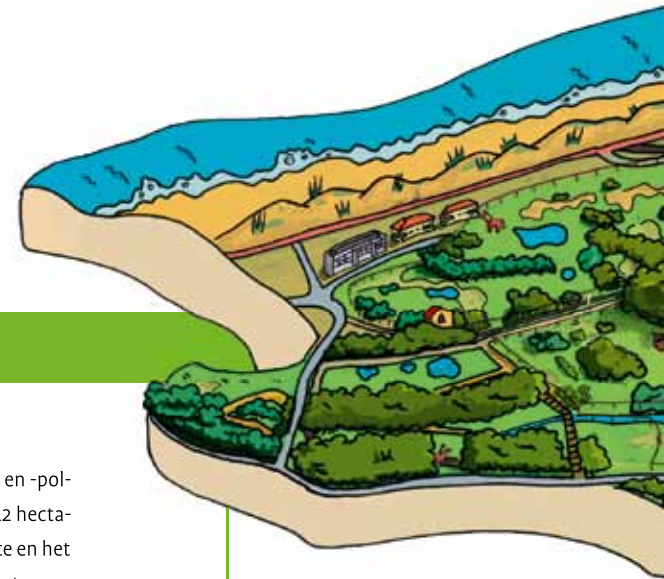
laatste fase in zeno-project voor zwinbosjes opgestart

Begin september zijn in de zogenaamde Zwinbosjes werkzaamheden gestart om de natuurwaarden in de Kleyne Vlakte te herstellen. Dat is meteen de laatste fase van een natuurherstelproject voor 'De Zwinduinen en -polders'. Het beheerplan voor het gebied werd opgemaakt door wvi. Momenteel staat ook een beheerplan voor het eigenlijke Zwin op stapel.

■ Het Vlaams Natuurreservaat 'De Zwinduinen en -polders' staat ook bekend als de Zwinbosjes. Het 222 hectare grote duingebied bevindt zich tussen Het Zoute en het eigenlijke Zwin en vormt een natuurlijke overgang tussen zee, strand en polder. Het reservaat is erg waardevol en maakt deel uit van het Natura 2000 netwerk, een Europees netwerk van beschermde gebieden.

militaire infrastructuur

Langs de zee bestaat het gebied uit zeereepduinen. Landinwaarts gaan de duinen over in struweel en aangeplant

Schets van het gebied Zwinduinen en -polders.

naald- en loofbos. Daar waren beheersmaatregelen nodig om open duinhabitats te herstellen. Het zuidelijke deel wordt de Kleyne Vlakte genoemd: een voormalig schorrenstrandgebied dat in de 19de eeuw door de Internationale Dijk van de zee werd afgesloten en sindsdien vooral uit weiland bestaat.

Vooral tijdens de twee Wereldoorlogen had het gebied erg geleden. In de jaren '30 van de vorige eeuw werd in de Kleyne Vlakte een jumpingterrein aangelegd. Tijdens Wereldoorlog II hadden de Duitsers het gebied genivelleerd en gedraineerd, zodat het water wegvloede naar de polders. Ook hadden ze een vliegveld, betonwegen en andere militaire infrastructuur aangelegd die het bodemprofiel ernstig hebben aangetast.

Wvi heeft voor het reservaat een beheerplan opgemaakt dat de natuurwaarden moest herstellen. Daarvoor werkten we samen met een historicus, zodat we op basis van historische kaarten het oude landschap konden reconstrueren. Ook hydrologen en bodemkundigen werkten mee. Het beheerplan werd in september 2007 goedgekeurd. Om het uit te voeren, loopt nog tot eind 2010 een natuurontwikkelingsproject dat ZENO werd gedoopt – de afkorting van 'Zwinduinen Ecologische Natuurontwikkeling'. ZENO moet de verdwenen waardevolle biotopen van duinen en de overgang van duin naar polder herstellen. Het wordt voor 50 procent meegefinancierd door de Europese Unie.

Door begrazing probeert men het oorspronkelijke duingrasland te herstellen.

flash

infovergaderingen FRGE

■ Het Fonds voor de Reductie van de Globale Energiekost (FRGE) heeft als doel om particulieren goedkope leningen te verstrekken voor structurele energiebesparende maatregelen in woningen: dakisolatie, nieuwe ramen, energiezuinige verwarmingsketels, enzovoort. De sociaal zwaksten vormen voor het fonds een bijzondere doelgroep.

Het FRGE werkt samen met lokale entiteiten. Wvi heeft zich kandidaat gesteld om als lokale entiteit op te treden. Dat betekent concreet dat wvi leningsaanvragen zal beoordelen, leningen

zal toekennen, de energiebesparende werkzaamheden in woningen zal opvolgen en de leningen effectief zal uitbetalen.

Over het fonds en over de rol die wvi erin speelt, heeft wvi op 14, 16 en 23 september infovergaderingen georganiseerd voor de gemeenten en de OCMW's. De geplande startdatum is begin 2011.

MEER INFO

Ann Tack, Jeroen Verbeke, 050 36 71 71.

E-mail: a.tack@wvi.be, j.verbeke@wvi.be

studiedag lokaal waterbeleid

■ Op 28 september vond in Antwerpen een studiedag plaats over integraal waterbeleid, georganiseerd door Vlieter (de koepelvereniging van de Vlaamse intergemeentelijke samenwerkingsverbanden), de Coördinatiecommissie Integraal Waterbeleid en de VVSG (Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten). Mandatarissen en ambtenaren die verantwoordelijkheid dragen voor het lokale water- en rioleringsbeleid werden uitgenodigd om na te denken, te discussiëren en ervaringen uit te wisselen. Hoe kunnen lokale besturen zorgen voor proper water? Hoe passen ze hun waterbeleid en openbaar

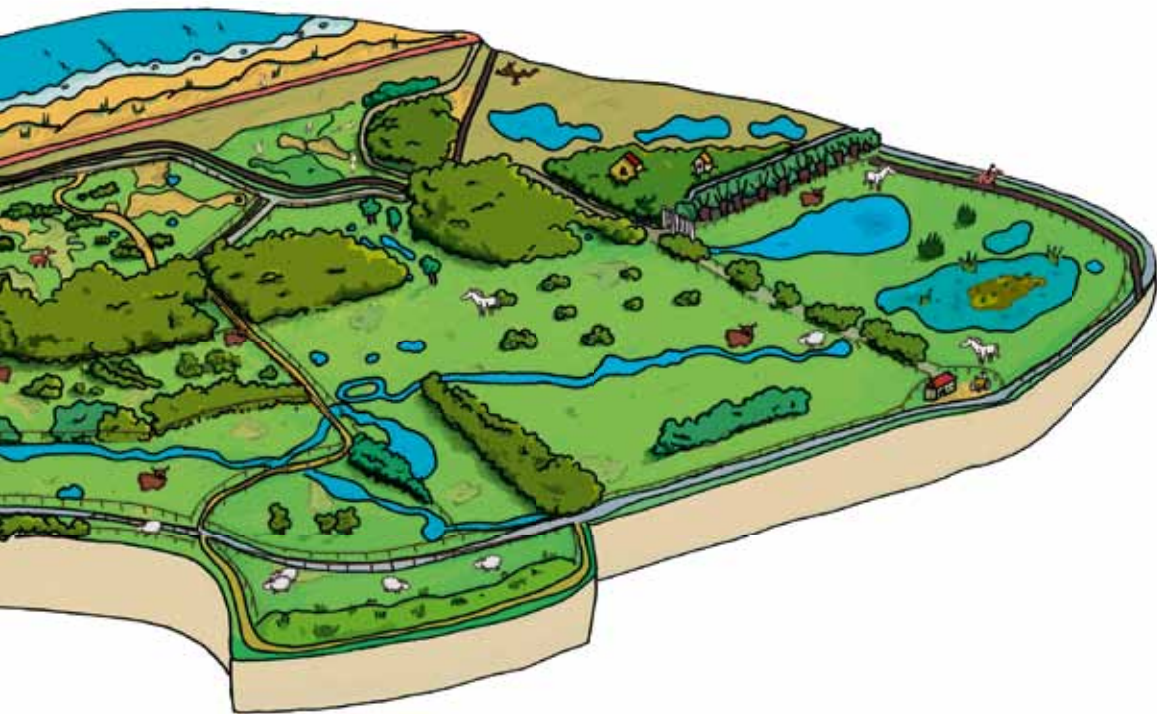
domen aan de klimaatsverandering aan? Voor welke taken en kosten staan ze? Hoe werken ze samen met inwoners, andere besturen en andere beleidsdomeinen?

De studiedag bestond uit een mix van voordrachten door deskundigen en werkgroepssessies. In een workshop over 'Water en klimaat in balans' stelde wvi de case voor van klimaatadaptatie in de wijk De Vloei (Ieper).

MEER INFO

Ann Tack, Nathalie Garré, 050 36 71 71.

E-mail: a.tack@wvi.be, n.garre@wvi.be

operationele prezones brandweer

besproken in burgemeestersoverleg

Een belangrijk agendapunt in het burgemeestersoverleg – dat wvi in de drie regio's coördineert – blijft de brandweerbhervorming. In september moesten de gemeenten onder meer beslissen over hun kandidatuurstelling als operationele prezone (OPZ).

duurzame recreatie

De voorbije jaren zijn de restanten van het jumpingterrein verwijderd om de duingraslanden en de overgang tussen duin en polder te herstellen. Ook zijn blokken voor extensieve begrazing aangelegd: Shetlandpony's en geiten helpen er mee aan het herstel van mosduinen, duingraslanden en vochtige duinvalleien in het noorden van het gebied. Daar werden ook vochtige duinvalleien hersteld en poelen gegraven.

In de Kleyne Vlakte moeten afgravingen en ophogingen nu de oorspronkelijke geulen in het landschap herstellen. Dat moet verhinderen dat het zoete grondwater wegstroomt naar de polders. Meteen worden zo de vochtige biotopen in de Kleyne Vlakte hersteld. De aangeplante jachtbosjes worden verwijderd en er werden poelen en plassen opengemaakt. Dat maakt het gebied weer aantrekkelijk voor zeldzame amfibieën zoals de boomkikker of de kamsalamander.

Het beheerplan moest de Zwinbosjes ook optimaal toegankelijk maken voor duurzame recreatie, die vanzelfsprekend de herstelde natuurwaarden niet in het gedrang mocht brengen. In een eerste fase werden de oude, vervallen betonwegen verwijderd die de Duitsers nog hadden aangelegd. Dat werd overigens gefinancierd met Duitse oorlogsvergoedingen. Ze werden vervangen door gescheiden wandel- en fietspaden in milieuvriendelijke materialen. Ook werd een ruiterspad heraangelegd.

verzanding tegengaan

Intussen heeft wvi de opdracht gekregen om een beheerplan en een monitoringplan op te maken voor het eigenlijke Zwin, een gebied van 180 hectare dat in 2006 is aangekocht door het Vlaams Gewest. Het Zwin wordt bedreigd door verzanding: de zeestromingen voeren zand aan, maar de invloed van het getij is te zwak om dat aangevoerde zand weer weg te spoelen. Het beheerplan moet oplossingen aanreiken om de verzanding tegen te gaan en de natuurwaarden te herstellen. Het wvi-team dat het plan opmaakt, wordt aangevuld met een historicus, hydrologen en onderzoekers van het laboratorium Mariene Biologie (UGent), die de biodiversiteit van het slikken- en schorrengebied zullen onderzoeken, botanici van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO) en een medewerker van Arcadis. Momenteel zijn we bezig met de voorbereidende onderzoeksfase. Het beheerplan moet klaar zijn tegen medio 2012.

MEER INFO

Eric Cosyns,
Arnout Zwaenepoel,
050 36 71 71.
E-mail: e.cosyns@wvi.be,
a.zwaenepoel@wvi.be

In 2007 werd de wet op de hervorming van de civiele veiligheid goedgekeurd. De belangrijkste vernieuwing is dat de gemeentelijk gestructureerde korpsen plaatsmaken voor hulpverleningszones. De grenzen daarvan zijn in 2009 afgebakend. De Provincie West-Vlaanderen wordt ingedeeld in 4 zones, waarvan 3 in het werkingsgebied van wvi: Roeselare-Tielt (Midwest), Westhoek, Brugge-Oostende. Elk van de 3 regio's van het burgemeestersoverleg – Midwest, Westhoek en Brugge-Oostende – valt grotendeels met een hulpverleningszone samen.

onderhandelingen

Intussen heeft elke zone een task force in het leven geroepen die de oprichting van de hulpverleningszones moest voorbereiden. Vooral door begrotingsproblemen van de federale overheid wordt die effectieve oprichting nog wat uitgesteld.

De ontslagnemende federale regering heeft deze zomer wel beslist om dit jaar nog te starten met de operationele prezones (OPZ). Dat is een voorlopige werkstructuur die de samenwerking tussen de bestaande korpsen moet versterken, als opstap naar de definitieve hulpverleningszones. Elke zone kon zich tegen 15 septem-

ber kandidaat stellen om een OPZ op te starten. In dat geval onderhandelt ze met Binnenlandse Zaken over een overeenkomst waarin de opdrachten zijn opgenomen die de prezone zal uitvoeren. Die overeenkomst bevat vijf verplichte doelstellingen. Daarnaast kan de zone voorstellen om aanvullende acties op te nemen die op maat van de lokale situatie worden ingevuld. Zodra de definitieve overeenkomst door Binnenlandse Zaken en de gemeenten is goedgekeurd, kan de uitvoering ervan starten en worden de federale middelen uitgekeerd.

In de drie regio's – Brugge-Oostende, Midden-West-Vlaanderen en de Westhoek – heeft het burgemeestersoverleg beslist om in de OPZ's te stappen en onderhandelingen met Binnenlandse Zaken op te starten.

MEER INFO

Saskia Verriest, 050 36 71 71.
E-mail: s.verriest@wvi.be

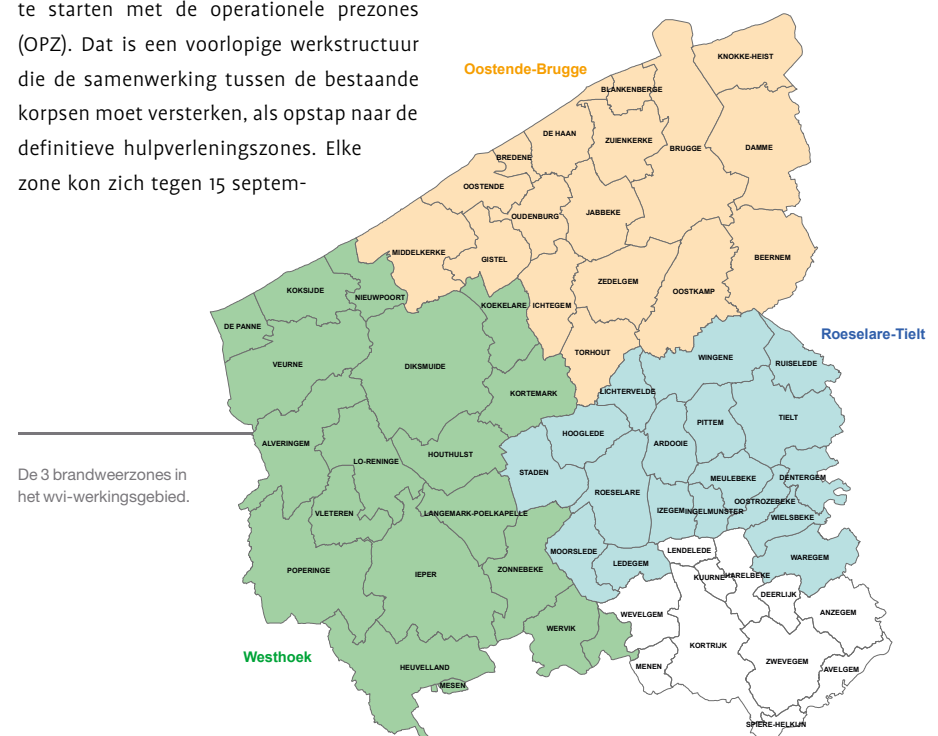
regiovergaderingen milieuverantwoordelijken

Op 7 oktober organiseerde wvi – samen met de intercommunale Leiedal en de Provincie West-Vlaanderen – opnieuw een regionaal overlegmoment voor de lokale milieuverantwoordelijken. Op de agenda stonden dit keer de milieuhandhaving, Vlareb (Vlaams Reglement betreffende de Milieuvergunning) en Vlarebo (Vlaams Reglement betreffende de bodemsanering) centraal. Er werd nader ingegaan op het gebruik van checklists bij de con-

trole van bedrijven, op de samenwerking tussen de milieuspectie en de gemeente rond toezicht en handhaving en op actuele aspecten van Vlareb en Vlarebo.

MEER INFO

Ann Tack, Ann Van Ackere, 050 36 71 71.
E-mail: a.tack@wvi.be, a.vanackere@wvi.be

De 3 brandweerzones in het wvi-werkingsgebied.

aanbevelingen voor een sterke regio

onderzoek bestuurlijke veranderingen midden-west-vlaanderen

Ook in de regio Midden-West-Vlaanderen is de jongste jaren een kluwen van samenwerkingsverbanden gegroeid. Een studie brengt ze voor het eerst in kaart en formuleert aanbevelingen om de efficiëntie en de slagkracht ervan te verhogen.

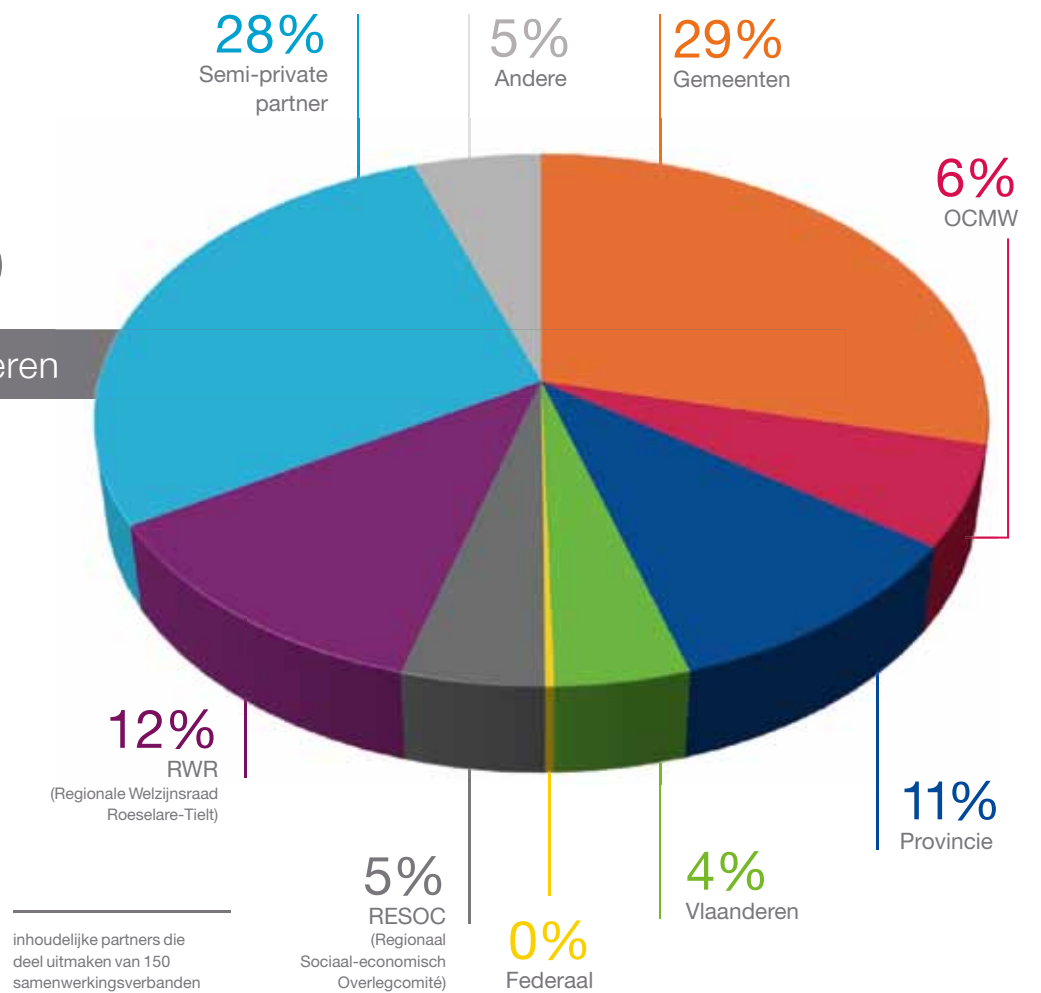
■ Gemeenten werken steeds meer samen. Daar hebben ze allerlei redenen voor. Ze willen de problemen in hun regio gezamenlijk aanpakken, ze willen efficiëntiewinst boeken door mensen en middelen te bundelen, ze zoeken noodgedwongen steun bij elkaar om beter in te spelen op de verplichtingen die de overheid hen oplegt. Bovendien beweegt de burger zich steeds meer op een bovenlokaal niveau. Voor sport, cultuur, onderwijs, gezondheidszorg, enzovoort blijft hij allang niet meer binnen de gemeentegrenzen.

inventaris

Ook in de regio Midden-West-Vlaanderen is het aantal samenwerkingsverbanden de jongste jaren fors toegenomen.

De meeste gemeentebesturen zien door de bomen het bos niet meer: vaak is onduidelijk voor welke thema's, op welke manier en met wie wordt samengewerkt. Die gebrekkige transparantie doet het risico op sluipende en ondoorzichtige besluitvorming toenemen. De samenwerking vergt bovendien veel inzet van geld en personeel: zou ze niet efficiënter en doeltreffender kunnen?

Om de bestaande netwerken in beeld te brengen, liet het Midwestoverleg – waarin 17 burgemeesters van de arrondissementen Roeselare en Tielt elke maand overleg plegen – een studie uitvoeren naar bestuurlijke veranderingen in de regio. De studie werd toevertrouwd aan Filip De Rynck en An Decorte van de Hogeschool Gent. Wvi ondersteunde en financierde het onderzoek.

Eerst hebben de onderzoekers een inventaris opgemaakt van de netwerken in de regio. Dat gebeurde onder meer op basis van interviews en gesprekken met sleutelfiguren. Per samenwerkingsverband werden enkele indicatoren bekeken: juridische vorm, partners, beleidsdomein, initiatiefnemer, werkgebied en financiële structuur, enz. Als we de scholengemeenschappen buiten beschouwing laten, tellen we in Midden-West-Vlaanderen 163 netwerken waarbij minstens een van de 17 gemeenten betrokken is. Gemiddeld is elke gemeente actief in 70 tot 90 netwerken. Die zijn natuurlijk niet alle even groot of belangrijk: sommige zijn informeel of ad hoc opgezet. Ook hun impact op de werking van de gemeente varieert.

aanzet tot debat

Het aantal netwerken is vooral sinds medio jaren 1990 sterk gestegen. Vooral in beleidsdomeinen als zorg en opvang, tewerkstelling, cultuur en vrije tijd, natuur- en milieubeheer wordt intensief samengewerkt. Dat is veel minder het geval in domeinen als burgerzaken, ruimtelijke ordening en mobiliteit. De netwerken worden ook steeds gespecialiseerder, onder impuls van de toenemende verplichtingen en stimulansen. De rol van (semi-)private actoren in de oprichting en financiering is groot.

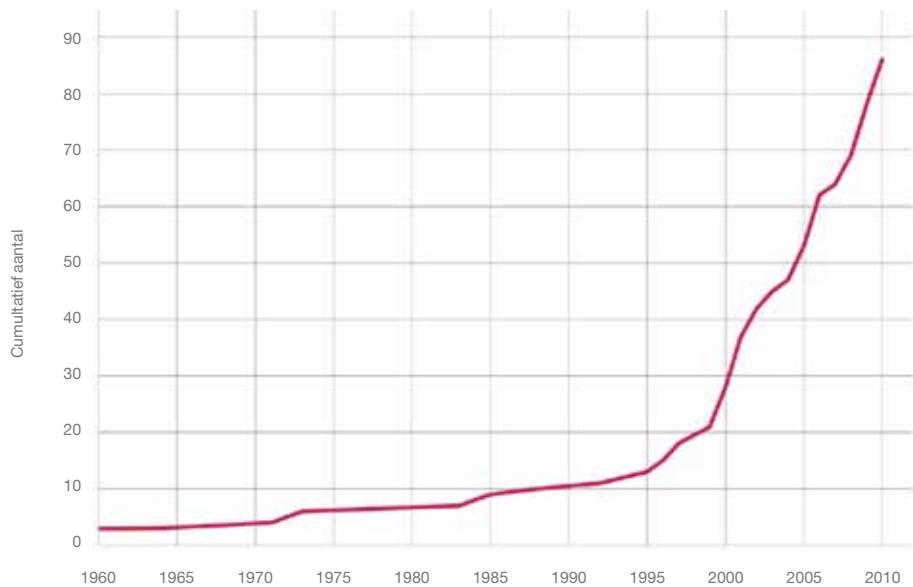
Via focusgroepsgesprekken probeerden de onderzoekers vervolgens zicht te krijgen op de dynamieken die achter de netwerken schuilgaan. Ze bekeken aspecten als evaluatie, controle, sturing en mandatering door de gemeente en de gevolgen daarvan voor de interne organisatie. Ook onderzochten ze hoe gemeenten efficiëntiewinst kunnen boeken door op grotere schaal samen te werken. Ten slotte verkenden ze de sterke en zwakke punten van enkele sterke actoren – Midwestoverleg, de gebiedswerking van de Provincie, RESOC, wvi – en formuleerden ze een hele resem aanbevelingen.

De studie is een belangrijke stap: voor het eerst zijn alle netwerken opgelijst en in beeld gebracht. Tegelijk moet ze de aanzet vormen tot een grondig debat over toekomstige bestuurlijke ontwikkelingen. Dat debat moet breed gevoerd en gedragen worden, zodat het draagvlak voor de regionale samenwerking bij burgers en middenveld wordt vergroot. Wvi wil die denkoefening over de bestuurlijke organisatie in de regio actief blijven ondersteunen en organisatorisch mogelijk maken.

MEER INFO

Saskia Verriest, Niek De Roo, 050 36 71 71.
E-mail: s.verriest@wvi.be, n.deroo@wvi.be

Oprichtingsjaar samenwerkingsverbanden Midden-West-Vlaanderen

enkele aanbevelingen

- Blijf de netwerken inventariseren en evalueer ze: zijn ze efficiënt en doeltreffend, leveren ze resultaat op? Maak daarbij een onderscheid tussen dienstverlenende en beleidsbepalende verbanden. Die laatste evalueer je het best op een politiek forum zoals het Midwestoverleg. Dienstverlenende netwerken kun je het best laten toetsen door het overleg van gemeentesecretarissen. Door regelmatige audits en debatten kun je nagaan of netwerken niet aan herschikking toe zijn en of er wel rond de juiste thema's wordt samengewerkt.
- Volg maatschappelijke trends in de regio op, bijvoorbeeld door sleutelfiguren samen te brengen. Dat kan het publieke debat over de regionale uitbouw ondersteunen. Heb anderzijds ook oog voor 'andersregionale' evoluties. De regio mag geen keurslijf worden: voor thema's zoals toerisme is andersregionaal werken misschien aangewezen.
- Voer in de gemeente een debat over intragemeentelijke schaalvergroting, door de samenwerking tussen OCMW en gemeente in domeinen zoals ICT, logistiek, personeel, juridische expertise, aankoop en facility te intensiveren.
- Sterkere samenwerking tussen gemeenten is de toekomst. Intensieve informatie-uitwisseling en communicatie tussen gemeentebestuurders (op elk niveau) zijn nodig.
- Zorg in de gemeente voor betere opvolging en controle. Dat kan sluipende besluitvorming verhinderen en kan voorkomen dat het politieke draagvlak afbrokkelt. Investeer in bestuurskracht en in horizontale capaciteit – er zijn niet alleen specialisten nodig, maar medewerkers die het geheel van de regionale ontwikkelingen kunnen volgen. Sterke gemeenten en sterke samenwerking hangen samen.
- Stimuleer leiderschap in de regio en betrek sleutelfiguren en het middenveld maximaal bij de regionale ontwikkeling. Hou het publieke debat over de regio levendig.
- Ga het debat over 'harde' en politiek gevoelige thema's als ruimtelijke ordening, mobiliteit, sociale huisvesting en woonruimteverdeling niet uit de weg. Voer zulke strategische discussies in RESOC en in het burgemeestersoverleg. Is het beter als de regio als één gesprekspartner in dialoog kan treden met de Provincie en de Vlaamse overheid?
- Probeer het overleg van secretarissen te dynamiseren. Zoals de secretaris manager is in de gemeente, zo kan het secretarissenoverleg uitgroeien tot een soort managementcomité voor de regio.
- Schets scenario's om de beheersmatige samenwerking tussen gemeenten te verbeteren: pooling, intergemeentelijke aankoopdiensten en werfreserves, enzovoort. Het secretarissenoverleg is daarvoor het geschikte platform.
- Werk een regionale agenda uit voor de 'interne staatshervorming' die de relatie met de Vlaamse overheid moet hertekenen. Die overheid zou de dynamiek van onderuit moeten stimuleren, door taken en middelen te decentraliseren op maat van regionale actoren en door de operationele organisatie aan de regio over te laten.
- Zet een structuur of een vehikel op waarmee je nieuwe samenwerkingsbehoeften kunt opvangen. Zorg voor een sterke politieke aansturing. Gaandeweg kan die structuur ook bestaande netwerken onder haar paraplu brengen.